

PS 311

ПЕДАГОГИЧЕСКА ПСИХОЛОГИЯ

Актуал.: Протокол №3/27.06.2022г. на УНС-ЦХН

Лектор: Доц.д-р Дончо Донев, доц.д-р Зорница Ганева

АНОТАЦИЯ

Курсът по Педагогическа психология запознава студентите с възникването и етапите на развитие на педагогическата психология като научно-приложно направление. Застъпени са предметът, основните задачи, методологията, подходите и изследователските ѝ методи. Представят се психологически теории за обучението и основните проблеми на мотивацията за учене. Разглеждат се особеностите на педагогическото взаимодействие и закономерностите при изграждане на позитивна образователна среда. Особено внимание се отделя на класа като социална група и училището като общност. Разглеждат се особеностите на педагогическата дейност и личността на учителя, както и начините за справяне с професионалния стрес. Застъпени са актуални проблеми на образователната система в България като агресия в училищна среда и превенция на риска от отпадане от образование.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ И ИЗХОДНИ УЧЕБНИ РЕЗУЛТАТИ

По време на курс студентите формират и развиват умения за:

- Разбиране на основните когнитивни процеси;
- Прилагане на педагогически методи, съобразно психологичните особености на конкретни ученици и класове;
- Анализирание и управление на груповите процеси в ученическия клас;
- Осмисляне на социално-психологическите принципи, на които се изгражда педагогическото взаимодействие;
- Формиране на позитивна и подкрепяща образователна среда.

ПРЕДПОСТАВКИ

Дисциплината е въвеждаща в психологическата теория, няма изисквания за предварително слушане на други дисциплини.

ФОРМА на ОБУЧЕНИЕ

- редовно обучение
- задочно обучение

СТАТУТ И СТРУКТУРА

Специалност	Статут	Кре дители	Дистанционно обучение				Редовно обучение			Задочно обучение		
			Пр	Л	с	общо	л	с	общо	л	с	общо
Психология	задължителна	6					30	30	60	30		30
Предучилищна и начална училищна педагогика	задължителна	6					30	30	60	30		30

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

А. Лекционен курс

Тема 1. ВЪВЕДЕНИЕ В ПЕДАГОГИЧЕСКАТА ПСИХОЛОГИЯ

Съдържание

В тази тема се разглеждат основните етапи в развитието на педагогическата психология. Представени са предпоставките за обособяване на самостоятелно направление "Педагогическа психология" в рамките на психологическото познание.

Основни точки в темата:

- Исторически предпоставки, обособяване и развитие на педагогическата психология
- Педагогическа психология в контекста на психологическото познание
- Концептуални основи на педагогическата психология
- Методи на педагогическата психология

Тема 2. КОГНИТИВНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА ОБУЧЕНИЕТО В УЧИЛИЩЕ

Съдържание

В темата се разглеждат част от когнитивните процеси, които са пряко свързани с учебната дейност. Внимание се отделя на диференциацията между феномените въображение и фантазия. Представят се и техники за стимулиране на способността за съхранение на информация (памет). Разглежда се и критичното мислене като стратегия за ориентация и самообучение.

Основни точки в темата:

- Формиране на представи и понятия в процеса на обучение
- Развитие на паметовите способности в училищна възраст
- Мислене, въображение и фантазия в контекста на обучението в училище
- Формиране и развиване на критическо мислене у учениците

Тема 3. МОТИВАЦИЯТА В ОБУЧИТЕЛНИЯ ПРОЦЕС

Съдържание:

Мотивацията е един от най-значимите за всяка човешка дейност феномен и същевременно най-трудният за измерване. За конкретния човек, чиято цел е изграждане на комуникативно поведение чрез овладяване на съответните умения, тя е подбудител и катализатор за тяхното развитие и усъвършенстване. Често мотивацията се разглежда като основа на цялата човешка активност.

Основни точки в темата

- Структурни теории за мотивацита и мотивация за учене
- Процесен подход към мотивацията за учене
- Приложение на мотивационното интервю в образователна среда

Тема 4. ПСИХОЛОГИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА ПЕДАГОГИЧЕСКОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ

Съдържание:

Много често, общуването се свежда само до неговия комуникативен аспект, а именно вербален обмен на информация. Това е един изключително важен, но и крайно недостатъчен аспект от общуването. Обменът на информация е много повече от думите и изразните средства, които хората използват.

Основни точки в темата:

- Елементи на социалното взаимодействие
- Модели на общуване в образователна среда
- Интерактивните методи за обучение като специфична форма на педагогическо взаимодействие

Тема 5. УЧЕНИЧЕСКИЯТ КЛАС КАТО СОЦИАЛНА ГРУПА

Съдържание:

Склонността на индивида да бъде част, да принадлежи към определени групи, е вътрешно присъща и е детерминирана от цял континуум потребности, които могат да бъдат удовлетворени само по този начин. От тази гледна точка, ученическият клас като медиатор между обществените и личностни норми и ценности е важна социална група не само за ученика и училището като общност, но и за цялото общество. Класът-група обобщава и провежда нормите и ценностите на обществото, но не по механичен начин, а интегрирайки изискванията на образователната система, както и тези на конкретното училище.

Основни точки в темата

- Структура на ученическия клас като социална група
- Етапи в развитието на ученическия клас като социална група
- Социометричен анализ - средство за планиране управлението на ученическия клас като социална група
- Авторитетът на учителя-лидер

Тема 6. СОЦИАЛИЗАЦИЯ В УЧИЛИЩНА СРЕДА

Съдържание:

Социализацията е един от процесите, който обуславя връзката личност-група и е базисен за социалната психология на личността. От гледна точка на образованието, това е един от най-значимите процеси за възпитанието на учениците. Той определя начина, по който личността приема груповите норми, ценности, стремежи се да бъде част от конкретна група. Преди да бъде дискутирана спецификата на социализацията в училищна среда е важно да се изясни същността на този процес.

Основни точки в темата

- Социализация, дискриминация и асимилация
- Социалното учене в контекста на формален образователен процес

Тема 7. ФОРМИРАНЕ НА ПОЗИТИВНА ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА

Съдържание:

Средата, в която се реализира педагогическото взаимодействие в голяма степен определя нейната ефективност. Обучението не е механично преместване на определен обем информация от едно място на друго. То изисква активното участие както на обучаващия, така и на обучавания.

Основни точки в темата

- Стили на взаимодействие с учениците
- Подкрепящо поведение на учителя
- Оценяване с фокус върху усилията и прогреса

Тема 8. УЧИЛИЩЕТО КАТО ОБЩНОСТ

Съдържание:

Училището може да бъде разглеждано като самостоятелна организация. От тази гледна точка, то притежава всички характеристики на стопански субект с дейност доставчик на образователни услуги. От гледна точка на организационната психология, училището има определен брой служители, които са свързани по вертикала и хоризонтала и взаимодействат по формални и неформални правила.

Основни точки в темата

- Елементи и структура на училищната общност
- Взаимодействие на училищната институция с други организации
- Взаимодействие с родителските общности
- Добри практики за взаимодействие на училището с други общности

Тема 9. АГРЕСИЯ И АГРЕСИВНИ ПРОЯВИ В УЧИЛИЩНА СРЕДА

Съдържание:

Проблемът за агресията в училищната система е с дълга история и наситена с множество изследвания. В съвременното българско общество тя се ползва с особено внимание и интерес.

Основни точки в темата

- Специфика на агресията, насилието и тормоза в училищна среда
- Механизъм за взаимодействие на институциите при прояви на агресия в училище
- Психологически и педагогически средства за управление на агресивните прояви в училище

Тема 10. РИСК ОТ ОТПАДАНЕ ОТ ОБРАЗОВАНИЕ

Съдържание:

Следвайки логиката за обществената значимост на училището не само като образователна, но и социализираща институция, от няколко години МОН води активна политика за обхващане и задържане на учениците в училище. В тази връзка са разработени редица политики и мерки. Част от тях са Механизмът за обхват на учениците и Стратегията за превенция на отпадането от образование.

Основни точки в темата

- Фактори, повишаващи риска от отпадане от образование
- Диагностика на риска от отпадане от образование
- Стратегии за понижаване риска от отпадане от образование

Б. Семинарни упражнения

Тема 1. Психологически аспекти на педагогическото взаимодействие

Съдържание: Общуването учител - ученик. Ценностни профили

Тема 2. Личността на ученика (в начална училищна възраст)

Съдържание: Работа по примерни казуси

Тема 3. Личността на ученика (в средна и горна училищна възраст)

Съдържание: Работа по примерни казуси

Тема 4. Мотивацията в обучителния процес

Съдържание: Работа по примерни казуси

Тема 5. Ученическият клас като социална група

Съдържание: Диагностични изследвания на психоклимата и взаимоотношенията в ученическия клас

Тема 6. Ученическият клас като социална група

Съдържание: Програма за подобряване на психоклимата и взаимоотношенията в ученическия клас

Тема 7. Диагностика за определяне на риска от отпадане от образование

Съдържание: Работа по примерни казуси

Тема 8. Приобщаващо образование и работа в мултикултурна среда

Съдържание: Работа по примерни казуси

Тема 9. Посещение в образователна институция

ПЛАНИРАНИ УЧЕБНИ ДЕЙНОСТИ И МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ

МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Методи на преподаване

За усвояване на планираните знания и формиране на уменията, заложените в курса се използват: лекция, презентация, дискусия, кинолектория, дискусия, тренинги, решаване на казуси.

Методи за оценяване

Крайната оценка по дисциплината се формира като средна аритметична от:

- Текуща оценка от семинарните занятия
- Курсов практико-приложен проект

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Батоева, Д., Е. Драголова. (2001) Психологическа диагностика за изследване на деца и ученици от предучилищна и училищна възраст.
2. Бончева, Ив., К. Николова. (2015) Детската агресия. Градивна или деструктивна.
3. Донев, Д. (2018). Социална психология на училищното образование.
4. Койчев, О. (2020) Инструмент №15.
5. Николов, П., Н. Александрова, Л. Кръстев (2007) Педагогическа психология.
6. Славин, Р. (2004). Педагогическа психология.
7. Стойков, И. (2001). Педагогическа и възрастова психология.
8. Янкулова, Й., (2012) Педагогическа психология